

Anmeldelse – Lars Elton - DAGSAVISEN - 22. April 2016

«INNBUNDET / UBUNDET – bok – trykk – skulptur»

Norske Grafikere, Oslo, 7/4 – 30/4

KUNSTBØKER

Lotte Konow Lund: «Dagbøkene januar 2014 – februar 2016» Teknisk industri

Nils Messel: «Franske forbindelser» Messel forlag

Marit Paasche: «Hannah Ryggen. En fri» Pax forlag

Dag Solhjell: «Dogmemaleren. Gunnar Dietrichsons malerkunst» Kom forlag

Kunstnerbøker er kunstverk som bruker bokformatet som utgangspunkt for kunstneriske ytringer. Fenomenet «Artists' books» er drøyt 50 år gammelt, og det har vært et oppsving de siste ti-tjue årene. Mange lages i små opplag, andre er unike kunstverk. I Norske Grafikeres galleri presenteres ni kunstnere som jobber innenfor dette formatet.

Helt siden boktrykkerkunsten ble oppfunnet har koblingen mellom tekst og illustrasjon vært blant bokkunstens fineste eksempler. I forkant av 500-årsjubileet for Luthers reformasjon neste år, så jeg en utstilling av såkalt illuminerte Bibler fra 1500-tallet i det tyske statsbiblioteket i Coburg. Det var en sjeldent bra opplevelse konsentrert rundt far og sønn Cranach, bøker der illustrasjonene var håndkolorert og dels håndtegnet.

Lenken fra Cranach er usedvanlig lang til det som presenteres hos Norske Grafikere. Utstillingen er en variert og interessant presentasjon av det mangfoldet som finnes innen kunstnerbøker. **Noen forholder seg til bokformatet slik vi kjenner det med et definert innhold mellom to permer. Randi Strand tilhører denne kategorien, men det hun presenterer i «Metaforboken» og spesielt «Arabesk» er egnet til å stimulere nye forestillingsverdener. Den visuelle opplevelsen formes av en skjør balanse mellom former og farger som gradvis forandres mens du blar gjennom Arabesk-bøkene gjennomskinnelige ark.**

På den andre siden har du dem som jobber med boken som skulptur, som Randi Nygård og Rebecca Angelica Nordbø. Nygård lager skulpturer av flate bøker ved å skjære seg gjennom og brette ut sidene. Nordbø figurerer under kunstnernavnet «rebeliCa angeCCa», og hennes skulpturelle objekt «Bokormen» tar bokbegrepet inn i en ny dimensjon.

Det er heller ikke mye som knytter dagens kunstbøker til de illuminerte 1500-tallsmanuskriptene. Boktrykkerteknikken er kommet veldig langt på 500 år, men få bøker utnytter dette potensialet til fulle. Den som kommer nærmest å utfordre sjangerens konvensjoner er Lotte Konow Lunds «Dagbøkene januar 2014 – februar 2016», en fersk bok med tegninger og mye tegnet tekst. Boken mangler datering og sidenummerering, men den tykke boken bringer leseren tett på en kunstner som har mye å formidle. Boken ender med farens død, og det er mange eksistensielle tanker underveis. Det er også beskrivelser av utstillinger som gjør det mulig å datere det vi må kunne anta er en kronologi. Midt oppi alt dukker layouten for Willibald Storn-utstillingen i Kunstnerforbundet opp (den står til 8. mai), som Lotte Konow Lund har kuratoransvaret for. Først og fremst er de mange svart-hvite strektegningene vitale og sprelske med tankevekkende budskap.

De tre historiske bøkene, to biografier og én mer allmenn beretning har ulike kvaliteter. Nils Messel, nylig pensjonert seniorforsker ved Nasjonalmuseet, fikk uventet konkurranse da tidligere VG-journalist Børre Haugstad i høst utga første av tre bind i

sin kritiske gjennomgang av historien til Nasjonalgalleriets venner i mellomkrigstiden. Messel har skrevet en mer kompakt og konsentrert versjon på oppdrag fra foreningen. «Franske forbindelser» ser på hvordan mye god, fransk kunst kom i Nasjonalgalleriets eie i tiden rundt første verdenskrig. Det er en spennende historie der rammeverket er hvordan Norges nøytralitet tillot norske skipsredere å bygge opp enorme formuer under og like etter krigen. Noe av dette tilfalt Nasjonalgalleriet, og Messel trekker opp detaljer og større sammenhenger i en intrikat historie om vekst og fall.

Marit Paasches biografi «Hannah Ryggen. En fri» ble dessverre ikke ferdig til den populære utstillingen i Nasjonalgalleriet sist høst. Men boken har vært verdt å vente på fordi Paasche bringer mange nye opplysninger og bilder til torgs. Hun skriver godt, og hun går tett på mennesket Hannah Ryggen (1894–1970) i den biografiske beretningen om et utfordrende liv. Samtidig balanserer teksten fint mot de kunstneriske og politiske sidene ved et meget spesielt kunstnerskap. Hun gir tekstilkunstneren anerkjennelse, og Paasche plasserer kunstnerskapet i kontekst med den aktuelle interessen for kvinners plass i kunstlivet.

Kvartettens mest uventede bok er «Dogmemaleren. Gunnar Dietrichsons malerkunst». Kunstsosiolog Dag Solhjell er redaktør, og det er han som har gjort den store jobben (sammen med gode hjelpere) med å gå gjennom, sortere og vurdere flere tusen malerier etter kunstneren. Resultatet er en bok og flere utstillinger, nå i Gulden kunstverk til 1. mai. Boken byr på et faglig dypdykk i en meget særpregede malers innadvendte livsverk. Dogmer er vi mest vant til å knytte til dansk film, men i Dietrichsons tilfelle dreier det seg om tre dogmer, eller regler, der den viktigste var at han alltid malte det han så foran seg. Dietrichson var et takknemlig intervjuobjekt, og boken kunne godt brettet ut de biografiske sidene i større detalj. Men med hans helt spesielle malemåte er det all grunn til å fordype seg i den maleriske utfordringen Gunnar Dietrichson (1933–2014) gir oss.

Det er mye å glede seg over i det kupert terreng som kunst- og kunstnerbøker utgjør. Jeg ser ingen grunn til å rangere mer enn det jeg har gjort. Begrunnelsen finner jeg hos Lotte Konow Lund, som inkludert en liten feil skriver dette tidlig i sin dagbok: «Du skal vite /at dette er /en konkur /ransse jeg /ikke kan /tape, fordi /jeg ikke /komkurrerer».